

НОВОТО НАЧАЛО

ПРОДУКТИВНО ЗАВРЪЩАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Брой 2/Май 2012

В този брой:

ИНТЕРВЮ

с Тодю Младенов,
министър на труда и
социалната политика:
**РАНО ИЛИ КЪСНО
ЧАСТ ОТ БЪЛГАРИТЕ
ЩЕ СЕ ВЪРНАТ У НАС**

II

Програми
за млади хора

II

Камелия Лозанова,
изп. директор на
Агенцията по заетостта:
**СЕГА БЪЛГАРИЯ
ПРЕДАВА РАБОТА**

III

Полезни
интернет сайтове

III

АНКЕТА

IV

КЪДЕ ДА ИНВЕСТИРАМ?

От всички отрасли, обявени за приоритетни в стратегията за развитие на българската икономика до 2020 г., три заслужават специалното внимание на решилите да приложат в родината получените тук предприемачески умения, знания и опит. Става дума за сектори, в които може да се развива бизнес и с по-малък капитал (в сравнение с енергетиката, например). Това са: **туризмът, селското стопанство и услугите.**

България вече тръгна по пътя на т.нар. "електронно правителство", въпреки че все още много от процедурите по регистриране на фирма и развитие на бизнеса се извършват "на гише". Все пак влизането в Единния портал за достъп до електронни административни услуги (www.egov.bg) не е излишно; в него има подробна информация за трите сектора.

Би следвало да се запознаете и с Националния концесионен ре-

гистър (www.nkr.government.bg). Осигурен е достъп до пълните текстове на обявленията за провеждане на процедури за предоставяне на концесии и до решенията на Министерския съвет и на общинските съвети, свързани с концесиите, данните за предоставените концесии, както и до информацията за изпълнение на концесионните договори.

Предприемачът би могъл да погледне и Закона за насърчаване на заетостта и правилника за неговото прилагане, тъй като с въведените изменения се облекчават условията, на които следва да отговаря работодателят при кандидатстване и ползване на насърчителните мерки за разкриване на работни места. Може да се окаже, че имате права и облаги, за които не сте мислили предварително.

Продължава на стр. III

В сътрудничество с:

EL NUEVO COMIENZO: RETORNO PRODUCTIVO A BULGARIA

Proyecto subvencionado por la Consejería de Asuntos Sociales de la Comunidad de Madrid

Тотю Младенов, министър на труда и социалната политика:

РАНО ИЛИ КЪСНО ЧАСТ ОТ БЪЛГАРИТЕ ЩЕ СЕ ВЪРНАТ У НАС

- Какво се случва в момента на парадна на труда в България?

- През последните 20 години бяха натрупани доста проблеми в държавата – по отношение на доходите, на пенсията, на икономическата активност. Все неща, които през изминалите три години се мъчим да подобрим, но това не става толкова бързо, колкото ни се иска и на нас, и на хората. Посоката обаче е правилна. Неслучайно въпреки кризата има големи компании, наемат млади хора, сред тях и наши сънародници, които в момента учат или работят в чужбина, включително и в Испания. Ще дам пример с Hewlett-Packard. В най-голямата криза през 2010 и 2011 г. наеха над 4500 младежи до 30 години, които получават добри възнаграде-

ния – между 1500 и 2000 лв. Има още сериозни компании, които правят това – IBM, „Баумакс“ и др. В момента са на път да се реализират няколко важни инвестиции, освен в структурните проекти от ЕС – магистралите, пречиствателните станции, водоснабдяването, канализацията. Предстои много сериозна инвестиция на „Лукойл“ в рамките на милиард и половина евро в следващите три години, където ще работят 2 или 3 хиляди души допълнително. В „Девия цемент“ ще се изгради нова поточна линия за производство на цемент, където ще бъдат заети над 1000 души. „Литекс“ откриха в Ловеч модерен завод за автомобили и искат да разширят своята гама на производство и да произвеждат електромобили и ав-

тобуси. Там работят над 120 младежи, предстои в следващите няколко години тази бройка да се удвои и утрои. Смятам, че това е начинът – с инвестиции и със средствата от европейските фондове да дадем по-добри възможности на част от младите хора, които в момента живеят и работят в чужбина, да се върнат в нашата страна.

- В каква степен се отразява кризата?

- За съжаление през последните две години и в България, както и в Испания и в цяла Европа, икономическата криза намери своето отражение, включително и на пазара на труда. Действително се загубиха доста работни места. От друга страна обаче предприятията станаха по-конкурентоспособни. Преди няколко седмици направихме преглед на колективното трудово договаряне и установихме, че в отраслите като металургията, химията, минното строителство, енергетиката, фармацевтиката, леката промишленост се забелязва чувствително нарастване на работните заплати.

- Имате ли данни колко българи са се върнали от чужбина и са се регистрирали като търсещи работа?

- Не, защото нещата са динамични. Една част се връщат, след това пак заминават, понякога на друго място. В крайна сметка младите хора са свободни да избират къде да учат, живеят и работят. Неслучайно пазарите на труда са отворени на повечето места и те сами преценяват къде да се установят. Но съм сигурен, че рано или къ-

сно една част от българите ще се върнат у нас. Нашата задача е да продължаваме да провеждаме политики, които ще доведат до повече инвестиции в страната и до повече приходи. Така ще имаме възможност да осъществяваме по-добра социална политика, за да може повече български граждани да се върнат в нашата страна. За съжаление това не може да стане толкова бързо, колкото ни се иска, но ако продължаваме да работим в тази посока, постепенно ще създадем необходимите условия.

- Част от българите тук искат да се върнат, за да развият самостоятелна дейност. Подкрепяте ли ги по някакъв начин?

- Абсолютно. Ние разчитаме на това, че голяма част от нашите сънародници, особено младите хора, са много предприемчиви. Надявам се доста от тях да се върнат в България, за да пренесат своите предприемачески умения и по този начин да създадат заетост и на други хора.

- Какво може да ги мотивира за това?

- Мисля, че данъчната система в България е доста добра. Имаме плосък данък от 10 процента. Не са много страните, които могат да се похвалят с такива ниски данъци. Това е още една причина да мотивира инвестициите и предприемчивите българи да започнат дейност в България.

- В кои сфери на дейност виждате за тях поле за изляз?

- Най-вече в областта на туризма, селското стопанство и разбира се, в услугите и търговията. Например, селският туризъм и земеделието са важни сфери.

Инж. Тотю Младенов е роден на 19.06.1964 г. във Враца. Дипломира се във ВИАС в София – специалност „Водоснабдяване и канализация“. Има специализации в различни страни в областта на пенсионно-осигурителните системи, на осигуряването срещу трудови злоупотреби и професионални заболявания, на осигуряването срещу безработица, пазара на труда, квалификацията и преквалификацията.

От 1990 до 1991 г. работи в строителна фирма във Враца като проектант, като от есента на 1991 г. е координатор в Синдикалния регионален съвет на КТ „Подкрепа“ във Враца, а от 1992 г. е избран за негов председател. През 1995 г. заема поста конфедерален секретар по информационната политика на КТ „Подкрепа“, София. През 1997 г. е избран за конфедерален секретар по социалната политика на КТ „Подкрепа“. От 2002 г. е изпълнителен директор на ИА „Лавна инспекция по труда“. На местните избори през 2007 г. е избран за кмет на община Враца.

От 27 юли 2009 г. е министър на труда и социалната политика.

Програми за млади хора

На 10 май министър-председател Бойко Борисов, заедно с министъра на труда и социалната политика Тотю Младенов и министъра на икономиката, енергетиката и туризма

Делян Добрев, постави началото на стажантската програма в „Баумакс“, финансирана с европейски средства по схемата „Създаване на заетост на младежите чрез осигуряване на възмож-

ност за стаж“ на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОП „РЧР“).

„Баумакс“ – най-големият хипермаркет за дома и строителството, стартира програмата с 21 стажанти, които през следващите 6 месеца ще се запознаят с трудовия процес във фирмата – заяви Маркус Дуле, изпълнителен директор на „Баумакс България“. – „Баумакс“ има възможност и желание да развива подобни програми, като по този начин се надяваме да подготвим макар и малка част от бъдещите кадри не само на фирмата, но и в България.”

По повод стажантската програма Бойко Борисов заяви на заседание на Министерския съвет: „Шест месеца квалификация, плащаме заплати през това време между 400 и 1200 лева в зависимост от специалността, плюс осигуровките, които плащаме. Шест месеца този млад човек се

учи, 50 на сто му е шансът да намери повече работа след това... Практиката показва, че от тези, които преминават през тези шестмесечни курсове, да ги наречем, половината след това остават на работа.

От една страна, някой шест месеца да ти плаща заплатата, в случая държавата, и осигуровки и се прави стаж. В същото време работодателите имат възможност да те видят... Имаме 130 милиона, плюс 1 милиард евро за конкурентоспособност... Грехота е тези пари да са усвоени едва 9,8 на сто... Имаме ръст на младежка безработица, започвайките шест месеца и учете, 130 милиона чакат. Това са пари поне за 6-7 хиляди души“. (Цитатът е от стенограмата на заседанието на МС, проведено на 19 май 2012 г.)

Стотици млади хора от цялата страна потърсиха бирата по труда, за да кандидатстват по схема „Създаване на заетост на младежите чрез осигуряване на възможност за стаж“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, събшиха от Агенцията по заетостта на 19 май. Всеки ден младежи подават заявления за участие, като общият брой на включените в схемата вече е почти 2000 лица.

По-голяма активност от страна на младите хора се наблюдава и към друга схема на ОП „РЧР“ – „Развитие“, по

която те също са приоритетна група. Схемата „Развитие“ дава възможност на регистрираните безработни лица да се включат в обучение за придобиване на професионална квалификация и заетост от 9 до 12 месеца по заявления от работодатели работни места. До момента в обучение по схемата са включени над 39 000 лица, от тях 6744 младежи до 29 г. Работата са започнали над 24 000 безработни, от които 3233 младежи.

По друга схема – „Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност – Компонент 1“, вече са обучени 2700 младежи до 29 г. По тази схема курсистите имат възможност да защитят собствени бизнес планове, като успешните ще бъдат финансирани по схемата.

Над 11 700 младежи са повишили знанията и уменията си в различни обучения по схемата „Аз мога“, а по схема „Аз мога повече“ са предвидени обучения за 26 300 младежи, което е 40% от всички включени в програмата.

От „Шанс за реализация на младежите в България“ са се възползвали 5600 лица до 29 г., като по-голямата част от тях – 5100 младежи, успешно са завършили основните курсове – по чужд език и по компютърни умения.

КЪДЕ ДА ИНВЕСТИРАМ?

Продължава от стр. 1

...Според целта си **ТУРИЗМЪТ**, който... осигурява работа на над 10 милиона души в ЕС, може да бъде морски, планински, религиозен, екологичен, екстремен, културен, фолклорен, селски, риболовен и ловен, винен, лечебен и т.н. В България този икономически сектор се характеризира с все по-нарастващо разнообразие и бърза възвращаемост на вложените инвестиции в материалната база - хотели, къмпинги, хижи, ресторанти, барове, както и всички съоръжения и дейности, свързани с туристическото обслужване.

Привлекателни са **хотелиерство и ресторантьорството**. Те се извършват от лице, което е търговец по смисъла на Търговския закон, или е юридическо лице, което има право по силата на друг закон да извършва стопанска дейност, включително по законодателството на държава - членка на ЕС. Лицата, извършващи хотелиерство или ресторантьорство, и категоризираните туристически обекти се вписват в Националния туристически регистър (www.mi.government.bg/bg/register-c239-1.html) към Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Информацията относно процедурите за категоризиране на туристически обекти ще намерите в рубрика „Административни услуги“, подрубика „Услуги в туризма“. В регистъра могат да се видят и порталите на туристическите

сдружения - например на Българската туристическа камара (www.btch.bg), на Българската асоциация за алтернативен туризъм (www.baatbg.org), както и на регионалните туристически камари и асоциации.

Правителството, местните органи на властта и ЕС се стремят да стимулират **селския туризъм**, тъй като той създава възможности за подобряване на селско-стопанските структури с цел да се задържат стопаните там и да се ограничи имиграцията към града. При него целта на туристическите посещения са малките населени места. Понякога туристите се настаняват в традиционни селски къщи и се запознават с местния начин на живот, а друг път - модерни хотели се построяват в малки села с чиста природа. В България има условия за развитие за селски туризъм, особено ако се проучи опита на Испания, която е една от водещите страни в този подотрасъл.

Една от особеностите на селския туризъм е, че той се създава и контролира от местните жители на съответния район (община). Много често хората, занимаващи се успешно със селски туризъм, се оказват предприемачи по сърце и душа, които осъзнават ролята си в приноса за добруването на местната общност. Те знаят какво се очаква от тях и са достатъчно умели да го организират. Предлагаат персонализиран тип обслужване, което в повечето случаи се подчинява на определени високи стан-

дартти. В България има пазар, ресурси, традиции, опит и подкрепа за подобно бизнес начинание. И все пак прегледайте портала www.ruraltourismbg.info преди да се решите да използвате своята или на родителите си селска къща за новото бизнес начинание.

...Тясно свързано със селския туризъм е **ЗЕМЕДЕЛИЕТО**. Имайте предвид, че Европейската комисия одобри създаването на Гаранционен фонд, който ще ускори изпълнението на проекти по Програмата за развитие на селските райони. Фондът ще е с капитал 237 милиона лева и ще служи за обезпечаване на кредити по проекти по мерки 121 "Модернизирани земеделските стопанства", 122 "Подобряване икономическата стойност на горите" и 123 "Добавяне на стойност към земеделските и горски продукти". Общата стойност на кредитите, които фондът ще гарантира, е 1,2 милиарда лева. За да получат гаранции от фонда, бенефициентите трябва да са малки или средни предприятия със сключени договори по една от трите мерки и да са в добро финансово състояние. Размерът на гаранционното покритие ще е до 80%, а останалото 20% обезпечение трябва да се осигурят от кандидатите.

Актуална информация за избраните банки-партньори ще бъде публикувана на страниците на Министерството на земеделието и храните (www.mzh.government.bg), ДФ "Земеделие" (www.dzf.bg) и Националния

гаранционен фонд (www.bbr.bg/bg/goals).

От 4 юни 2012 г. областните дирекции на ДФ "Земеделие" ще приемат заявления за подпомагане по мерки 123 и 313 "Настъряване на туристически дейности", а от 6 юни ще може да се кандидатства по мярка 322 "Обновяване и развитие на населените места". И по трите мерки има достатъчно наши и европейски средства за развитие на успешен бизнес. Подробности за условията, необходимите документи за кандидатстване и нормативната уредба са публикувани на сайта www.prrs.bg, в раздел "Мерки".

Въпреки че **животновъдството** засега не е така рентабилно като растениевъдството (пшеница, царевича, овес, ечемик и др.), стана ясно, че правителството се стреми да отвори още по-широко арабския пазар за българско агнешко, телешко и птиче месо. Министърът на земеделието и храните Мирослав Найденов заяви, че е изготвена финансова схема за подпомагане на българските животновъди чрез депозити от Катар. Стопаните ще могат да черпят средства, за да увеличат своето поголовие най-вече за агнета и за телета и да връщат средствата не в пари, а с продукция, както навремето работеше „Родопа Импекс“. Съблазнително предизвикателство за хора, които искат да вложат усилията си в практически вечната и неизчерпаема област - храната.

... Много хора в България работят в сферата на **УСЛУГИТЕ**. Но оценките на ЕС и на Световната банка сочат, че в някои съвременни направления все още има доста „ниши“ за запълване: логистичните услуги, високите технологии, съвременните методи при ремонтването на стария жилищен фонд, социалното обслужване на възрастни, инвалиди и хора, нуждаещи се от помощ, модерните форми на забавления и поддържане на здраво тяло и т.н.

В логистиката, например, представителите на спедиторския бранш виждат бъдещето си най-вече в активното включване на превозите за и от България, както и транзита през страната, в европейската система на мултиmodalен транспорт. Немалко са хората, които знаят как да приложат испанския опит, считан за един от най-добрите в Европа, в този перспективен бранш.

Идеята за изграждане на нов вид индустриални зони в България - "по подобие на испанските", според министърството на икономиката, енергетиката и туризма - би могла да бъде стимул за много специалисти, които имат амбицията да се проявят на родна почва. Не трябва да се изпуска от погледа и строежа на новия технологичен парк в София, в който също има широко поле за действие.

...Тези отрасли са част от евентуалните възможности. Останалото е въпрос на личен избор за ново начало.

ВАЖНО

www.prrs.bg

www.btch.bg

www.egov.bg

www.nkr.government.bg

ИНТЕРВЮ

Камелия Лозанова, изпълнителен директор на Агенцията по заетостта:

СЕГА БЪЛГАРИЯ ПРЕДЛАГА РАБОТА

- Какво съдействие оказвате на безработните, които се записват в бюрата по труда и имат нужда от помощ в търсенето на работа?

- Ние предлагаме широка гама от услуги. Когато

се регистрира човек в бюрата по труда, го информираме за работните места, заявени от работодателите, на територията на населеното място, където той живее, в цялата страна и по линия на Европейската мрежа за трудова мобилност EURES. Отделно получава информация и за заявените работни места по спогодбите, които сме сключили с различни държави - например с Германия в сферата на строителството, където се търсят доста хора. От началото на тази година работим много активно и по спогодба с Израел (там имаме заявени 3500 места и вече може да се кандидатства перманентно, през цялата година). Развиваме и проект с българо-германските центрове в България, в рамките на който финансираме обучението по строителни професии. Кандидатите могат първо да се възползват от безплатно обучение и да придобият съответната квалификация и след това да заминат на работа в Израел, като държавата дава гаранции за условията на труд, заминават с трудови договори от тук.

- В какви сфери на икономиката има свободни работни места?

- Понякога е много голямо търсенето в сферата на услугите и на туризма. Наморето възнаграденията продължават да са по-високи, отколкото средно за страната, там се изкарват добри доходи. Започва голямо търсене на хора, които притежават технически и инженерни професии и специалности. Българският работодател узрява за идеята, че му е нужна по-квалифицирана работна сила. Разбира се, много често голям процент от работните места, заявени в нашите поделения, са за шивачки, за общи работници и за хора с ниска квалификация, но там, естествено, възнаграденията не са толкова атрактивни.

- Темата за заплащането е много важна за човек, който е работил в страна като Испания и се връща в България. Какво заплащане могат да очакват сънародниците ни?

- България в Испания са отишли там, за да търсят по-високо възнаграждение за труда си или просто за да намерят някаква работа. Трябва да знаят, че сега България предлага работа, нищо че сме в криза. Ние не сме много по-зле, отколкото бяхме, преди да започне кризата - съвсем не. Добре се заплаща висококвалифициран труд. В „Лукойл“, например, който е един от най-големите работодатели в страната, заплатите са средно около 700 лв. За България 700 лв. е един доста приличен доход, особено в малко или

средно голямо населено място, дори и в областен град. Единствено София и по-големите градове на страната изискват и по-големи доходи. Заплата варира - за хора в частния бизнес и по-висока квалификация те са около 700-800 лв., а за тези с по-ниска квалификация и неспециални професионални умения - под 500 лв.

- Какво е заплащането в програмата за осигуряване на първо работно място на млади специалисти?

- Първоначално програмата вървеше със заплата от 300 лв. На базата на това заплащане въвеждаме и осигуровките, които са за сметка на работодателя. После, като видяхме търсенето и на работодателите, и на младите хора, разбрахме, че всъщност завършилите висше образование ги назначават да стажуват по професии, които са значително по-високо платени, и направихме промяна. В момента заплащаме точно по минималния осигурителен праг за професията и специалността. Заплатата зависи и от хода на икономическата дейност на самата фирма, разбира се.

Крайният срок на програмата е 2013 година, като всеки работодател може да се възползва колкото пъти иска, а един млад човек може да се включи само веднъж.

- Какви са условията за работодателите? Могат ли малки фирми да участват?

- Дори и микрофирми! В програмата съществуваше изискване непременно да има наставник на всеки млад човек, нает по трудов договор - на него също плащаме, възнаграденията е половин минимална работна заплата. Сега въведохме облекчения, насочени именно към малкия бизнес, както и към бизнеса, при който някои дейности са изнесени към външни фирми, например счетоводството, но ръководителят няма нищо против да вземе някой млад човек като оперативен счетоводител. Ето, той не може да назначи наставник, защото в самата фирма до този момент няма такъв. В този случай даваме възможност на собственика да бъде наставник.

- Има българци, които се завръщат с идеята да започнат частен бизнес. Как можете да им помогнете?

- Стимулираме стартирането на собствен бизнес в рамките на Закона за настъряване на заетостта, но там сумите са по-малки. Хората, които дойдат от друга страна на ЕС с право на обезщетение, могат да вземат цялата сума накуп, след като защитят бизнес проект. Когато бизнес планът им се одобри от съответната комисия, средствата се отпускат от поделенията на НОИ наведнъж, 100%. Човекът трябва да регистрира самостоятелна стопанска дейност и да я реализира, както е показал за бизнес план за определено време, минимум една година.

ЗАЩО СЕ ЗАВЪРНАХТЕ?

ЗАРАДИ ЛЮБОВ

През 2010 г. Симеон Емилов поема обратния път към България. Близо 9 години живее в Мадрид с родителите си (идва веднага, след като завършва училище), но решава да се прибере и да започне отначало заради... любов. Запознава се с „момичето на своите мечти“ по интернет и след доста срещи (и тук, и в България) вече са наясно – не могат един без друг. Оставя работата си като сервитьор в известен мадридски ресторант и се завръща окончателно.

Със спестените от 10-годишната работа в Испания пари и със заем родителите му купуват самостоятелен

апартамент в София, където да живее с приятелката си. „Приспособяването ми беше трудно. Усещах дистанция от страна на приятелите си, с които през отпуските доста добре се забавлявахме. Сега се виждам с малка част от тях. С храната също все още не съм свикнал и майка ми до момента продължава да ми изпраща някои продукти от Испания – телешко месо, морски дарове, риба, подправки. Дрехи и обувки също. Трудно е и с работата. Опитвах на няколко места като сервитьор – за изпитателния срок плащат по 20 лева за 14 часа на ден... Подавах документи за полицаи, за митнически служители,

но е ясно, че без връзки не става. Затова реших да продължа образованието си и сега съм студент във втори курс. Добре, че родителите ми имат работа в Испания, за да могат да ме издържат“, споделя 29-годишният мъж.

Симеон признава, че все още не е уредил въпроса със здравните си осигуровки. Отписан е от системата преди години поради напускане на страната и не е предприемал никакви действия, за да си възстанови правата.

„Трудно е да свикнеш с мрачните физиономии тук. Опитвам се да съм любезен, да се усмихвам, да поздравявам, но не винаги ми отвърщат със същото“, казва Симеон и е откровен, че е благодарен на Испания, която го е научила да бъде по-организиран, по-точен и да уважава другите.

ЗА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ИТАЛИЯ

„В България сме добре. Веднага си намерихме работа по специалността – аз като учител, а мъжът ми – като главен готвач. Сега чакаме бебе – живот и здраве в края на август.“ Това ни разказва Правда Китанова, завърнала се в България през лятото на миналата година – от Испания през Италия.

„В Испания бяхме две години. Живеехме в Мадрид двамата със съпруга ми Александър. Той пристигна с уредени документи към Grupo VIPs и работи там около 6 месеца, а аз бях недегална и първо два месеца бях екстерна. След това и двамата се преместихме в един ресторант, където аз бях на студена кухня, а Сашо стана chef (главен готвач)“, спомна си Правда. През 2009 г. решават да заминат за Италия, където мъжът иска да изпъли една своя мечта. Там са още две години и през 2011 г. се прибират окончателно („положението стана много критично откъм работа и пари, кризата удари силно“). „Най-трудното на живота в чужбина за мен лично беше езиковата бариера и много работа, различна от това, което съм учила и ми харесва. Това изживях най-тежко в Испания, но пък в Италия отидох подготвена и закалена (испанският ми помогна много, докато учех италиански, и не само това – психически вече бях доста по-издържлива). А иначе липсата на близките, кратките ваканции, бюрокрацията също тежаха...“, откровена е Правда.

„За административните процедури при завръщането в България – леко съм объркана какво да кажа. В Испания и в Италия прекратихме адресните си регистрации. Като се върнахме у нас, си платихме здравните осигуровки за три години назад, за да си възстановим правата. На мен по-късно ми признаха осигуровките от Италия и ми върнаха сумата – около 500 лева за три години. Не бяхме подавали преди това в НОИ декларация, че сме в чужбина, но все пак системата работи. Сашо не се беше осигурявал в Италия и съответно на него нищо не му върнаха“, разказва младата жена и споделя още: „В България ми липсват и Испания, и Италия най-вече заради спокойствието, което излъчват хората по улиците и вежливостта. Нашето общество много често се проваля в очите ми именно там, не проявяваме елементарно възпитание, не винаги, разбира се, но все пак... Бих искала това да пренеса оттам, с идеята, че каквито и проблеми да има човек, не може да се държи просташки и невъзпитано... Аз, разбира се, мога да отговарям само за своето поведение, но все пак имам вяра, че лека-полека ще се научим. В случая най-трагичното е, че съм виждала хора, които живеят в чужбина, харесва им тази черта на обществото, но не я пренасят у нас, а напротив – като си дойдат, като че ли се чувстват освободени да се държат просташки... Липсва ми и чувството за красота и хармония, които видях и в двете държави. Някак на нас като че ли не се отдават... Все ще чулим, газим, разрушаваме, вместо да облагоустрояваме... Не знам... А относно това какво от опита си в чужбина използвам – всичко! Доволен съм, че минах през всичко това, даде ми не само повече знания, култура, езици, но и много закалка, повече толерантност и разбиране за хората, живота и самата мен.“

ДОБРЕ ИНФОРМИРАНА

Моралсарсал, Мадрид и Алкала де Енарес са испанските спирки на Красимира Ценова. В тези три града тя

живее общо три години и половина, преди да се прибере окончателно в България. Първоначално за кратко като домашна помощница, а впоследствие започва като секретарка в зъботехническа лаборатория. „Завърнах се преди 7 месеца, защото ме съкратиха от работа“, споделя Краси. Казава, че е имала предварителна информация за административните процедури, които трябва да извърши при завръщането си

и сравнително бързо успява да събере всички необходими документи и формуляри. С информация и координация между българското и испанското бюро по труда получава 6-месечното си обезщетение за безработица легално в България, без да се притеснява от проверки и санкции. Възстановява и здравноосигурителните си права у нас: „Представих в НАП (България) формуляр Е-104, тъй като съм работила на трудов договор в страна от Европейския съюз. Така ми признаха здравните осигуровки от Испания и нямаш никакви проблеми да посещавам личен лекар или специалист.“

ЩЕ СЕ СПРАВИМ НАВСЯКЪДЕ

Христина Братанова се завръща в България през 2008 г.: „Работа си намерих веднага и без проблем, защото кризата все още не беше дошла, а в Испания се чувстваше. Откакто съм тук, успях да завърша колеж, позволявам си редовно и почивки... В Испания това нямаше как да се случи заради високите наеми и разходи, пък и трябваше да изпращам пари на семейството си“.

Жената живее две години в Мадрид, въпреки че има роднини в Сеговия. Когато пристига, е сключила договор

с верига за бързо хранене като помощник-готвач. Оказва се обаче, че единствената дейност, която я карат да върши, е да мие чиниите, и то на два ресторанта с обща кухня. Заради тези неуредици напуска още преди да е взела резиденция. Започва работа на черно като интерна при една болна жена, а впоследствие – почасово като домашна помощница. При нея идва и синът ѝ, на когото обаче в Испания не му харесва и решава да се прибере в София. След време и Христина се връща, но не сама, а с приятеля си, с когото се запознават в Мадрид.

„Нямах представа какво трябва да направя от административна гледна точка, като се прибера в България, но бързо се ориентирах. За здравните осигуровки беше кошмар – тогава ме накараха да подам заявление в НАП, за да ми опростят задълженията, докато съм била в чужбина. Представяше се и удивително от полицията за колко време и кога съм била извън страната, с едно

уточнение – че става въпрос за времето преди приемането ни в ЕС. За да можах пак да имам личен лекар, трябваше да платя на куп няколко вноски или да се осигурявам в продължение на 6 месеца. Избрах втория вариант и едва след това НЗОК ми възстанови здравните права. Сега чух, че има промяна по отношение живеещите в чужбина, но не знам каква е точно“, споделя Христина.

Според нея би било добре в България да има законови ред и уредения живот от Испания, но е оптимист: „И у нас нещата вървят в правилната посока, малко трудно и бавно, но все пак вървят“.

От страниците на приложението „Новото начало“, Христина иска да се обърне към хората, които сега се завръщат в България: „Желея им успех и да не се отчайват – нещата и тук се подобряват, а хората, които са били емигранти, могат да се справят навсякъде. Ще се оправят и тук. Не е толкова подценено, като в Испания, но сме някои, а не просто чужденци“.

НОВОТО НАЧАЛО: ПРОДУКТИВНО ЗАВЪРЩАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Проектът е финансиран от Съвета по социални въпроси на Мадридска автономна област.

